

Ett Handslag för flickbandyn

-en granskning av Handslagets betydelse för flickor
inom föreningsverksamheten i svensk bandy

Linnea Carlson & Anna Klingborg

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Examensarbete 47:2006
Sport management & Tränarprogrammet: 2006
Handledare: Jenny Svender

A Handshake for girls playing bandy

- a study about the Handshakes significance for girls in associations playing bandy

Linnea Carlson & Anna Klingborg

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT
AND HEALTH SCIENCES
Graduate essay 47:2006
Sport management & Trainerprogram: 2006
Supervisor: Jenny Svender

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med vår C-uppsats var att belysa Handslagetets betydelse för de föreningarna som har beviljats medel för att satsa på flickors bandyspelande.

De frågeställningar vi följde var:

- Vad har föreningarna använt Handslagsmedlet till?
- Har det enligt föreningarna skett någon förändring inom flickbandyn efter Handslagssatsningen?
- Hur ser flickors villkor ut i de undersökta föreningarna?

Metod

Vi valde ett kvantitativt arbetssätt för att få fram information genom enkäter. Urvalet bestod av samtliga 31 föreningar som hade blivit beviljade handslagsmedel år 2 av SBF för att satsa på flickors idrottande. Till dessa skickades det ut enkäter med bifogat missivbrev. Här använde vi oss av fasta och öppna svarsalternativ för att få fram kvalitativ data. Utifrån analysen av det material vi fick fram via enkäterna valde vi därefter fem föreningar för djupintervjuer, vilka ägde rum per telefon och spelades in för att säkerställa informationen. Vi har även tagit del av litteratur i form av böcker, avhandlingar, artiklar och dokument avseende bland annat genusperspektivet, kvinnoidrottens utveckling ur ett historiskt perspektiv samt om jämställdhet. Detta för att kunna ge belägg för och koppla samman de analyser vi gör kring våra egna undersökningar.

Resultat och slutsats

Kortfattat har föreningarna använt medlen till inköp av material, resekostnader, subventionerade medlemsavgifter, istider, ersättning till ledare, utbildning av ledare, marknadsföring i form av utskick, bandyns dag, bandyskolor och prova på dagar etc. Det inköpta materialet ger t ex de flickor som inte redan har utrustning en chans att prova på att spela bandy. Nya möjligheter har skapats tack vare en förbättrad ekonomisk situation. Föreningarna uppgav att det generellt sett har ägt rum en positiv förändring vad gäller antalet flickor. Synen på flickverksamheten runt om i landet har förbättrats och flickorna har stärkt sin position vad gäller jämställdhet och ur ett genusperspektiv. Majoriteten av föreningarna har satsat på en ren flickverksamhet istället för att ha blandat pojkar och flickor. Flertalet av de intervjuade föreningarna hade överhuvudtaget ingen flickverksamhet före Handslaget. Handslagssatsningen får betydelse då flickorna erbjuds bättre förutsättningar samt sätts i fokus. Detta har sammantaget gett flickorna en bättre situation ute i föreningarna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Introduktion	6
1.1 Inledning.....	6
1.1.1 Problemdiskussion	7
1.2 Syfte och frågeställningar.....	8
2. Bakgrund	9
2.1 En beskrivning av Handslaget.....	9
2.1.1 Handslaget och SBF.....	9
2.1.2 Handslagsgruppens arbetsuppgifter.....	11
2.2 Definitioner och förklaringar.....	12
2.3 Teoretiskt perspektiv.....	13
2.3.1 Genusbegreppet.....	13
2.3.2 Kvinnlig idrott ur ett historiskt perspektiv.....	16
2.3.3 Jämställd idrott.....	18
3. Metod	19
3.1 Metoddelen.....	19
3.1.1 Tillvägagångssätt.....	19
3.1.2 Urval.....	20
3.1.3 Litteratur.....	20
3.1.4 Avgränsningar.....	20
3.1.5 Anonymitet.....	21
3.1.6 Reliabiliteten och validitet.....	21
3.1.7 Externa bortfallet.....	22
3.1.8 Objektivitet.....	22
4. Resultat	23
4.1 Sammanställning av enkäter.....	24
4.1.1 En beskrivning av genomförda aktiviteter.....	24
4.1.2 Förändring av antalet flickor.....	26
4.1.3 Bandy i enkönad eller könsmixad grupp.....	27
4.1.4 Betydelsen av Handslagssatsningen.....	28
4.1.5 Handslagssatsningens betydelse på lång sikt.....	29
4.1.6 Samma satsning utan Handslaget?.....	30
4.1.7 Föreningarnas inställning till flickverksamheten.....	30
4.2 Sammanställning av intervjuer.....	31

4.2.1 Förväntningar på Handslaget.....	31
4.2.2 Förväntningar infriade.....	31
4.2.3 Utan Handslaget.....	32
4.2.4 Varför satsa på flickor?.....	33
4.2.5 Flickors och pojkars villkor i bandyföreningarna	34
4.2.6 Inställning till flickverksamheten.....	34
4.2.7 Verksamheten efter Handslaget.....	35
5. Diskussion.....	37
5.1 Diskussions inledning.....	37
5.1.1 Flickbandy och genusperspektiv.....	37
5.1.2 Svårigheter.....	38
5.1.3 Långsiktigt och kortsiktigt?.....	39
5.1.4 Handslagets betydelse.....	40
6. Källförteckning.....	41
7. Bilagor.....	44
7.1 Bilaga 1.....	44
7.2 Bilaga 2.....	48
7.3 Bilaga 3.....	49
7.4 Bilaga 4.....	50
7.5 Bilaga 5.....	51

1. Introduktion

I detta avsnitt ges en inledning till ämnet, en kortfattad beskrivning av problematiken samt syftet och frågeställningarna.

1.1 Inledning

I början av 2003 togs beslutet om det projekt som RF har valt att kalla "Ett Handslag med idrotten"¹, i dagligt tal Handslaget, vilket är svensk idrotts största satsning någonsin. Riksidrottsförbundet (RF) har från regeringen genom Svenska Spel AB erhållit en miljard kronor att fördela till de olika specialidrottsförbunden (SF), men även till distriktsförbunden (DF), Svensk Idrotts Studie- och Utbildningsorganisation (SISU) och den egna verksamheten under en period avseende fyra år. Dessa ekonomiska resurser riktar sig till föreningslivet. Syftet med medlen är att satsa på barn- och ungdomsverksamhet.² Vi har valt att endast belysa de medel som har delats ut till Svenska Bandyförbundet (SBF) och deras satsning på flickverksamheten.

Målet med Handslaget är att det ska uppmuntra idrottsföreningar och förbund att:

- öppna för fler, framför allt inaktiva
- hålla tillbaka avgifterna
- satsa mer på flickors idrottande
- delta i kampen mot droger
- intensifiera samarbetet med skolorna.³

Regeringens "Handslag med idrotten" leder till att nya möjligheter skapas för idrottsrörelsen. Avsikten med de avsatta medlen är således som ovan redan sagts att de ska användas för att uppmuntra och stötta idrottsföreningar och förbund att skapa möjligheter för fler barn och ungdomar, att hålla nere avgifterna, att satsa mer på flickors idrottande, samt att delta i kampen mot droger och intensifiera samarbetet med skolorna.⁴

RF har tilldelat SBF 4 mkr, för de tre första åren, för att skapa möjligheter i barn- och ungdomsbandyn. En av de prioriterade punkterna har varit att satsa på flickors idrottande. Varför detta betonas från båda RF och SBF utvecklas vidare i problemdiskussionen nedan.

---

¹ *Ett år med Handslaget – 10 exempel* (RF 2004)

² <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/14/71/3f48b859.pdf> 2006-01-31

³ <http://www.rf.se/t3.asp?p=77127> 2006-01-29

⁴ <http://www.rf.se/t3.asp?p=77127> 2006-01-29

1.1.1 Problemdiskussion

Problematiken innebär kortfattat att det måste satsas mer på flickverksamheten inom bandyn. Nyrekrytering bör äga rum. Flickorna måste ges bättre förutsättningar och bli jämställda med pojkarna. Det gäller vidare att få flickorna att fortsätta spela längre upp i tonåren. Det är också fler flickor än pojkar som säger sig sluta på grund av att de inte har råd att fortsätta med sitt idrottande. Frågan är hur detta ska kunna förändras.⁵

Det finns en djupt rotad manlig tradition inom bandyn. Normen utgörs av den manliga idrotten som den kvinnliga idrotten jämförs med och delvis avviker från. Detta får ofta till konsekvens att flickorna kommer i andra hand och ges sämre förutsättningar både vad gäller tävling och träning.⁶ Vi kommer att diskutera problematiken vidare både ur ett genus- och ett jämställdhetsperspektiv. Det behövs alltså resurser för att förändra den rådande situationen och det är här Handslaget kommer in i bilden och får stor betydelse.

Kvinnorna/flickorna utgör cirka 40 procent av idrottsrörelsens samtliga medlemmar.⁷ Vad gäller dessa siffror skiljer det sig mycket mellan olika idrotter. Ishockey, boxning, brottning och även bandy har betydligt färre flickor i relation till pojkar än andra idrotter såsom t ex inom ridsporten, fotboll, innebandy och gymnastik. Inom de förstnämnda idrotterna är det fråga om ca tio procent flickor eller färre. Inom Bandyförbundet jobbar de nu aktivt för att försöka att rekrytera fler idrottande flickor till verksamheten och att jämna ut dessa siffror.⁸ Vidare är det av stor vikt att lyckas behålla de flickor som slutar i tonåren.

I detta sammanhang kan inom parentes nämnas att bandysporten har påverkats negativt av de allt mildare vintrarna. Detta har inneburit att det krävs konstfrusna isar för att bedriva en regelbunden verksamhet. Det råder tyvärr stor brist på konstfrusna isar runt om i landet men främst inom stortstadsområdena. På orter där det endast finns naturisar tappar bandyn i antalet aktiva men däremot på orter där man har konstfrusna planer ökar antalet utövare. Generellt sett så tappar bandyn som idrott en del av sin breddverksamhet. På ställen såsom t ex Stockholm är det svårt för föreningarna att nyrekrytera flickor då det är svårt redan som det är att erbjuda träningstider till redan befintliga lag.⁹ Detta är en problematik som Handslagsmedlen inte kan råda bot på.

---

⁵ <http://www.rf.se/files/{C7E397FB-791A-4BCE-BC40-4A06836030E4}.pdf> 2006-06-26

⁶ <http://www.rf.se/files/{C7E397FB-791A-4BCE-BC40-4A06836030E4}.pdf> 2006-06-26

⁷ <http://www.rf.se/files/{C7E397FB-791A-4BCE-BC40-4A06836030E4}.pdf> 2006-06-26

⁸ <http://www.rf.se/files/{C7E397FB-791A-4BCE-BC40-4A06836030E4}.pdf> 2006-06-26

⁹ *Svenska Bandyförbundets utvecklingsplan för Handslagets år 2-4*

I och med RF:s och SBF:s prioritering på flickorna så sänder de ut signaler till föreningarna att satsa på flickverksamheten. SBF ser stora möjligheter att öka antalet flickor, förbättra deras villkor och försöka bryta de manliga traditionerna inom bandyn.¹⁰ I och med de Handslagsmedel som fördelas skapas det förutsättningar för föreningarna att satsa specifikt på flickorna.

Motivet till denna studie är att se hur väl dessa medel har använts för att komma till rätta med ovanstående problematik. Studier av detta slag är av betydelse då det finns lite forskning gjord vad gäller flickor och bandy. Det är alltså viktigt att undersöka om och i så fall vilka förändringar som äger rum när det finns resurser avsatt speciellt för flickor. Det bör vidare undersökas huruvida de avsatta medlen verkligen gått till de planerade ändamålen så att det ges bättre förutsättningar för flickor att spela bandy.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med vår C-uppsats är att belysa Handslagets betydelse för de föreningarna som har beviljats medel för att satsa på flickors bandyspelande.

Frågeställningar

- Vad har föreningarna använt Handslagsmedlet till?
- Har det enligt föreningarna skett någon förändring inom flickbandyn efter Handslagssatsningen?
- Hur ser flickors villkor ut i de undersökta föreningarna?

---

¹⁰ Svenska Bandyförbundets utvecklingsplan år 2-4

2. Bakgrund

2.1 En beskrivning av Handslaget

Handslaget är således den största satsning som har gjorts inom svensk idrott.¹¹ Projektet inleddes år 2004 och kommer att pågå till 2007. Fördelningen av medlen kommer äga rum under denna period och se ut på följande sätt:

År 1: 1 januari-30 november 2004 - 100 miljoner kronor

År 2: 1 augusti 2004-30 juni 2005 - 200 miljoner kronor

År 3: 1 juli 2005-30 juni 2006 - 300 miljoner kronor

År 4: 1 juli 2006-30 juni 2007 - 400 miljoner kronor¹²

De inom RF 67 specialidrottsförbunden (SF) har helt olika förutsättningar. Samtliga strävar ändå trots detta mot i stort sett samma mål. Den övergripande visionen för de föreningar som deltar i Handslaget är att aktivera fler människor inom idrottsrörelsen genom att göra den mer öppen och mer tillgänglig.¹³

Under Handslagets andra år som pågick mellan augusti 2004 och juni 2005 så hade 4871 föreningar drivit 7037 projekt runt om i landet.¹⁴

Varje SF och DF har sina egna bestämmelser och direktiv för hur respektive förbunds pengar ska fördelas och på vilka kriterier som man kan söka Handslaget på, även om de huvudsakligen strävar mot samma mål.

2.1.1 Handslaget och SBF

Svenska Bandyförbundet fördelar stöd till bandyföreningarna utifrån svensk bandys värdegrundsdokument Vision 2007, riktlinjerna i Bandyn vill¹⁵ och fastställda policys.¹⁶

RF utformade år 2000 ett styrdokument som heter Idrotten vill¹⁷ där de beskriver idrottens gemensamma värdegrunder. Bandyn upprättade med utgångspunkt från Idrotten vill en egen Bandyn vill. I detta dokument beskriver man bandyns gemensamma värdegrund.

---

¹¹ *Handslagets andra år*, sammanställning från RF och SISU idrottsutbildarna s.4

¹² <http://www.rf.se/t3.asp?p=77127> 2006-01-29

¹³ *Handslagets andra år*, s.4

¹⁴ *Handslagets andra år*, s.4

¹⁵ *Bandyn vill*, SBF:s utbildningsmaterial

¹⁶ <http://www.svenskbandy.se> 2006-03-03

En av de viktigaste ledstjärnorna inom SBF:s är ”Vision 2007”. För några år sedan sattes dessa mål och visioner. Där sägs bland annat att man ska vara en förebild i svensk idrott inom följande områden: sportsliga, sociala, ekonomiska och miljö. En av de punkter SBF valt att prioritera i Vision 2007 är att ha "vital ungdomsverksamhet med satsning på både pojkar och flickor". SBF:s styrelse vill därför främja satsningar som syftar till att fler ska spela bandy längre och satsa på flickors bandyspelande.¹⁸ Man har inom bandyn förstått hur viktig denna satsning på flickor är för bandyns överlevnad. Det är idag en markant skillnad på antalet utövande pojkar i jämförelse med flickor, och att det i detta sammanhang finns stora möjligheter att utöka antalet utövare av sporten.

Vidare finns det en jämställdhetsplan¹⁹ inom förbundet där man huvudsakligen har riktat in sig på att få ökad jämställdhet och verkligen få bandyn att bli en idrott för båda könen. Det finns inom SBF förutom Handslaget ytterligare en satsning som är riktad mot flickor inom bandyn, det så kallade FIA-projektet. Målet med denna satsning är att fördubbla antalet utövande flickor under en treårs period. FIA-projektet hör på sätt och vis ihop med Handslaget, eftersom många av de föreningar som arbetar med FIA-projektet även har ansökt om Handslagsmedel just för att utveckla flickverksamheten.²⁰

Inom bandyn finns det två olika möjligheter att ansöka om Handslagsmedel. Det ena tillvägagångssättet är att ansöka genom DF. Här söks medel för samarbete mellan förening och skola. Det andra alternativet är att söka direkt via Svenska bandyförbundet (SBF).

Följande alternativ finns med på den ansökan där man ansöker om Handslagsmedel från SBF. Dessa punkter är i princip överensstämmande med de direktiv RF själva har angett. Den femte och sista punkten söker man till via distriktsförbundet och den kommer vi att bortse från helt och hållet.

- Öppna dörrarna för fler bandylirare.
- Satsa på flickors bandyspel.
- Hålla tillbaka avgifterna
- Delta aktivt i kampen mot droger.
- Vi har även sökt pengar från vårt DF (ex. Stockholms IF) för att ”Intensifiera samarbetet med skolorna”.

---

¹⁷ http://www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.doc 2006-01-20

¹⁸ <http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=112864> 2006-05-02

¹⁹ <http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=112865> 2006-05-02

²⁰ Svenska Bandyförbundets plan för Handslagssatsningen år 3-4

2.1.2 Handslagsgruppens arbetsuppgifter

Det finns inom SBF en så kallad Handslagsgrupp som behandlar de ifrågavarande ärendena. Den har tre huvudsakliga uppgifter, vilka är information, beslut och uppföljning. Att nå ut till föreningarna är den huvudsakliga uppgiften vad gäller information. De skickar ut skriftlig information vid två tillfällen per år. Det finns stående information på hemsidan och även nyhetsinformation som uppdateras kontinuerligt. Det genomförs riktade informationsökningar där de har möte med föreningarna. Dessa har visat sig ge god effekt enligt Handslagsgruppen.²¹

Handslagsgruppen samarbetar också med projektet Snöbollen (ett annat föreningsprojekt inom SBF) där de söker upp föreningarna och ger förslag och tips om vad föreningen bör söka medel för. Under år 2 sökte man upp mellan fem till tio föreningar för Handslagets räkning. Den skriftliga ansökan som föreningarna har gjort läses igenom gemensamt i Handslagsgruppen och de fattar beslut tillsammans i gruppen huruvida ansökan ska godkännas. Cirka 95 procent beviljas medel. I de fall där handslagsgruppen har avslagit ansökan kan det bero på att föreningarna har sökt tidigare eller att de inte uppfyller kriterierna. Varje förening är skyldig att skicka in en utvärdering till Handslagsgruppen och de gör sedan en uppföljning till RF.²²

---

²¹ Intervju, Lars Wennerholm, representant SBF:s Handslagsgrupp

²² Intervju, Lars Wennerholm, representant SBF:s Handslagsgrupp

2.2 Definitioner och förklaringar

SBF. Svenska bandyförbundet

Med *flickor* och *flickverksamhet* menar vi all verksamhet som rör flickor upp till 18 år.

FIA-projektet. Syftet med projektet är att ge flickor möjlighet att spela bandy i flicklag och mot flickor genom att vara ett stöd och bygga ett nätverk mellan föreningar med flickverksamhet.

Vision 2007. Svenska Bandyförbundets visionsdokument fastställt av årsmötet i juni år 2000 anger SBF:s mål fram till 2007 ²³

Jämställd idrott. Flickor och pojkar, kvinnor och män ges lika möjligheter att utöva sin idrott. De värderas lika och prioriteras på ett likvärdigt sätt. Kvinnor och män har lika stort inflytande i beslutande organ. Både kvinnor och män påverkar idrottens utveckling.²⁴

Bandyns jämställdhetsperspektiv. Jämställdhetsperspektivet skall vara införlivat i den dagliga verksamheten och genomsyra alla verksamhetsområden.²⁵

Elitlicens. För att en förening skall beviljas en elitlicens, som är ett villkor för spel i herrarnas bandyallsvenskan, krävs att den uppfyller vissa ekonomiska kriterier och vissa sportsliga kriterier avseende flick- och pojkvverksamhet.²⁶

Jämställdhet rör relationen män och kvinnor. Att alla skall ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter.²⁷

Bandyns dag. Aktivitet då föreningarna inbjuder barn och ungdomar att prova på bandy.

Utrustning. Material som behövs för att spela bandy. Består av skridskor, benskudd, armbågsskydd, halsskydd, hjälm, klubba, samt suspensoar för pojkar.

---

²³ <http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=112864> 2006-05-19

²⁴ <http://www.rf.se/t3.asp?p=26606> 2006-05-19

²⁵ <http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=112865> 2006-05-19

²⁶ <http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=110262&x=1&a=428294> 2006-05-19

²⁷ <http://www.rf.se/t3.asp?p=45512> 2006-05-19

2.3 Teoretiskt perspektiv

Det finns mycket skrivet inom ämnet genus, men vi har valt att främst utgå från Yvonne Hirdman, Eva Olofsson, Birgitta Fagrell och Bengt Westerberg. Utöver detta har vi tagit del av Claes Annerstedt avseende kvinnoidrotten ur ett historiskt perspektiv. Förutom dessa har vi beaktat olika Idrottens jämställdhetsplan samt andra dokument från RF och dokument framtagna av SBF.

Bandyn är en mansdominerad idrott och flickorna har hela tiden varit i minoritet och kommit i andra hand och syftet är att förklara varför det är på det viset. Förutsättningarna för kvinnligt idrottande har förändrats under årens lopp. Det är emellertid inte några biologiska förändringar som har ägt rum utan det är föreställningarna angående kvinnligt idrottande som har förändrats. Därför valdes att utgå från ett genusperspektiv.

2.3.1 Genusbegreppet

Ordet genus härstammar från det latinska språket och det betyder slag, sort, släkt, kön.²⁸ Begreppet genus användes tidigare endast inom språkläran för att beskriva olika sorters substantiv, femininum, maskulinum, neutrum och reale, dvs. hon, han, den, det.²⁹ På senare tid har begreppet genus kommit att innebära ett klagörande uttryck för könets olika förhållanden.³⁰

I artikeln ”Vakthunden genus” skriver Birgitta Fagrell om bland annat ”kön som konstruktion” och ”iscensättning av genus”³¹. Hon tar även upp att studierna avseende genusforskningen består av bland annat själva relationen mellan könen, både i det sociala och kulturella sammanhanget. Birgitta Fagrell belyser dessutom i sin artikel att det centrala i genusforskningen således är att analysera hur föreställningar och olikheter mellan kvinnligt och manligt formas och reproduceras och vad som därmed kan komma att konstituera kvinnligt och manligt. Denna problematik visar på skillnaden mellan kvinnligt och manligt och vad som gör att skillnaderna kvarstår. Exempel på detta är bl a egenskaper, symboler samt attribut som kan hänföras till den kvinnliga respektive manliga kroppen.

Det som skiljer könen åt får större utrymme i genusforskningen än vad som kan betraktas som gemensamt för båda könen.³² Många hakar upp sig på huruvida män och kvinnor är lika eller olika. Men likheter och olikheter skiljer sig ju åt mellan individer oavsett kön.³³ De flesta av oss har förutfattade meningar om hur män och kvinnor bör uppträda och agera, vilket vi i största allmänhet

---

²⁸ Yvonne Hirdman *Genus – om det stabila föränderliga former* (Liber AB, Malmö, 2004) s.11

²⁹ http://sv.wikipedia.org/wiki/Grammatiskt_genus 2006-05-29

³⁰ Christina Ericsson, *Genus i historisk forskning*, (Studentlitteratur, Lund, 1993) s.146-161

³¹ Birgitta Fagrell, *Vakthunden Genus*, Tema Forskning 2000/01

³² Ibid.

³³ Bengt Westerberg *Han, hon, den, det – Om genus och kön*, (Lund: Ekerlids Förlag, 1998) s. 257

inte reflekterar över. Däremot väcker det uppmärksamhet om någon bryter mot det förväntade mönstret och kliver ur ramen för vad som betraktas som normalt. Birgitta Fagrell inleder artikeln med ett konkret exempel avseende en man i kjol och med handväska och hur omgivningen genast antar att mannen ifråga är knäpp eller har slagit vad med någon. ”Vi gör och säger helt enkelt vad som förväntas av oss. Det är först när någon inte gör eller säger det som förväntas som vi reagerar med förvåning.”³⁴

Yvonne Hirdman, historiker och professor vid Arbetslivsinstitutet och Historiska institutionen vid Stockholms universitet, har utvecklat tankegången att genussystemet är ”..en ordningsstruktur av kön”. Denna grundläggande ordning är förutsättningen för andra sociala ordningar. Ordningen av människor i genus har blivit basen för de sociala, ekonomiska och politiska ordningarna.³⁵

Detta system upprätthålls av två så kallade lagar eller logiker.³⁶ Den första av dessa kallar Hirdman för maskulinums första lag, vilken innebär att ”vara man är att *inte* vara kvinna”, vilket Yvonne Hirdman även benämner dikotomin i andra sammanhang. Detta innebär således att manligt och kvinnligt inte bör blandas. Hirdman uttrycker att genussystemet är seglivat men ju mer likheterna mellan könen ökar desto svagare blir mannens dominerande ställning. Hon talar vidare om maskulinums andra lag, som innebär att vara man ”är att vara normbärare”³⁷, dvs. hierarkin.³⁸ Maskulinums två lagar skapar och stärker isärhållandet mellan könen. Med utgångspunkt från dessa två lagar antar Hirdman att det är ”ur isärhållningen som den manliga normen legitimeras”.³⁹ Hirdman menar vidare att det som är olikt kan aldrig vara jämlikt.⁴⁰

Isärhållandet kan sägas återföda isärhållning. Nedanstående exempel kan nämnas vad gäller den så kallade isärhållningen, men också att mannen är norm. Utifrån våra egna erfarenheter som ledare och aktiva inom idrottsverksamhet har vi ofta hört tränare och även andra människor runt omkring använda sig av uttryck såsom ”Du skjuter som en kärring” eller ”Ni spelar som ett gäng tjejer” och liknande kommentarer när någon underpresterar medan å andra sidan när främst en tjej gör något bra ifrån sig kan hon bli jämförd med en kille och få höra fraser såsom ”Du skjuter ju som en hel karl”. Hirdman menar att ”där en man går över till kvinnoområden och gör kvinnosaker, måste

---

³⁴Birgitta Fagrell, *Vakthunden Genus*, Tema Forskning 2000/01

³⁵ Hirdman s. 62-65

³⁶ Hirdman s.65

³⁷ Hirdman, s.62

³⁸ Olofsson, s.191

³⁹ Hirdman, s.65-66

⁴⁰ Olofsson, s.191

dessa *områden* och *saker* förändras, men där en kvinna går in på manliga områden och gör karlasaker måste hon förändras.”⁴¹

Ett tydligt exempel på isärhållandet som är väldigt relevant i denna uppsats är hur man skiljer på kvinnligt och manligt idrottande. Det är i ytterst få idrotter där kvinnor och män tävlar emot varandra. Inom de flesta idrotter har man anpassat reglerna och förutsättningarna för att utjämna de biologiska skillnaderna mellan könen. Exempel på sådana idrotter är handboll där flickorna spelar med mindre boll, volleyboll där nätet inte sitter lika högt, hockeyn där flickorna inte får tacklas samt bland annat friidrottens kastgrenar där redskapen inte är lika tunga som pojkarnas. Inom bandyn finns det emellertid inga sådana särskilda regler för kvinnor.

Enligt författarnas egna erfarenheter så görs det jämförelser mellan manligt och kvinnligt idrottande. Damhockeyn och damfotbollen kritiserar när de hela tiden jämförs med männen som norm. Deras prestation kommer lite i skymundan då de ”aldrig” kan prestera som män på grund av biologiska skillnader.

Genus handlar bland annat om föreställningar där flickornas verksamhet inte anses ha samma status som pojkarnas och av någon anledning skriver flickorna själva under på detta. Synen på kvinnor har förändrats under årens lopp. Inte på grund av att kropparna biologiskt har förändrats utan det är våra egna tankar och föreställningar.⁴² Inom ramen för Handslaget beaktar SBF denna genusaspekt.⁴³

Männen har alltså i alla tider dominerat idrottsvärlden. ”Idrott har skapats av och för män och dessutom beskrivits av män.” I avhandlingen *Har kvinnorna en sportslig chans?* från 1989 uttrycker Eva Olofsson att idrottsrörelsen mera kan betecknas som en mansrörelse snarare än en folkrörelse. Trots att boken har några år på nacken och det har hänt mycket sedan dess anser vi att de teorier som Olofsson framför stämmer väl överrens med hur det ser ut i bandysverige idag. Hon menar vidare att det är männen som har makten och kontrollen över kvinnorna och deras idrottsutövning.⁴⁴ Eva Olofsson fastslår att det ”inte finns någon kvinnlig idrott, det finns endast kvinnliga utövare i manlig idrott.”⁴⁵

Hirdman uttrycker också att genus skapas, människan föds inte till det. Det förekommer bland annat en slags inläring direkt från födseln. I de flesta fall skiljer föräldrarna på könen på tidigt stadium

---

⁴¹ Hirdman, s.67

⁴² <http://www.rf.se/files/{C7E397FB-791A-4BCE-BC40-4A06836030E4}.pdf> 2006-06-26

⁴³ *Svenska Bandyförbundets plan för Handslagssatsningen år 3 och 4*

⁴⁴ Olofsson., s. 182-183

⁴⁵ Olofsson., s. 185

vad gäller till exempel färg på barnens kläder och även sedermera val av leksaker samt även att en viss typ av beteende uppmuntras i form av så kallad socialisering. Exempel på detta kan vara att ”inte ska Du gråta som är pojke” och så vidare.

Vi har alltså använt ovanstående beskrivning av genusbegreppet som instrument för att förklara hur det kommer sig att bandyn fortfarande är så mansdominerad samt gett exempel på detta, vilket utvecklas vidare i diskussionen.

2.3.2 Kvinnlig idrott ur ett historiskt perspektiv

Den kvinnliga idrotten har sedan lång tid tillbaka haft stora problem med att hävda sig. Kvinnorna har under årens lopp stött på tufft motstånd och många fördomar. Många av dem som har varit kritiska har hänvisat till olika skäl, främst medicinska, moraliska och estetiska synpunkter.⁴⁶

Studier avseende det historiska perspektivet ger en viss förståelse för varför idrotten ser ut som den gör idag. Mannen är fortfarande i dominerande ställning och tar upp en mycket stor plats både i samhället och inte minst i idrottsvärlden. Kvinno-idrotten verkar ha kommit helt i skymundan i dokumenteringen ur ett historiskt perspektiv.

Synen på kvinnan har växlat genom historien. Det har funnits mer kvinnlig idrott och den har givits större acceptans under sådana perioder då män och kvinnor varit mer jämlika i samhället.⁴⁷ Kvinnors möjligheter till idrottsutövning har således gått hand i hand med samhällsutvecklingen dock med en viss eftersläpning.⁴⁸

Vid de första moderna olympiska spelen i Aten 1896 fanns inget officiellt kvinnligt deltagande. Däremot sprang enligt uppgift en kvinna marathon utom tävlan då hon vägrats den rätten. Tankarna kring de moderna spelen var att de skulle efterlikna de antika spelen och förekomsten av kvinnligt deltagande var inget som diskuterades.⁴⁹

Pierre de Coubertin, som även räknas som den moderna tidens OS-grundare, motsatte sig mycket bestämt kvinnligt deltagande. Han hade en mycket stark position i den Internationella Olympiska Kommittén (IOK) och hans uppfattning att kvinnorna inte skulle delta var under en mycket lång tid IOK:s officiella synpunkt i frågan. Coubertin uttryckte sin negativa inställning kring kvinnligt

---

⁴⁶ Claes Annerstedt, *Kvinnoidrottens utveckling i Sverige* (Liber, Malmö 1994) s.24

⁴⁷ Annerstedt, s. 67-68

⁴⁸ Olofsson s.183

⁴⁹ Annerstedt, s.102

idrottande i ett flertal olika tidningar. Coubertin hade ungefär samma inställning om kvinnans roll i samhället som Rousseau hade 150 år tidigare. Synen byggde på att kvinnan skulle ha ansvaret för hemmet och familjen samt behaga mannen. Coubertin motarbetade aktivt kvinnornas deltagande vid tävlingarna fram tills sin död 1935 och därefter har ett par av hans efterföljare inom IOK valt att gå i samma fotspår.⁵⁰

De olympiska spelen samlar alla de absolut bästa atleterna på ett och samma ställe och når ut till idrottsintressenter i världens alla hörn och i dessa sammanhang har den kvinnliga idrotten fått stå i bakgrunden. Det faktum att en så stor organisation som IOK under sådan lång tid har haft en negativ syn på kvinnligt idrottande har inte underlättat kvinno-idrottens utveckling. IOK, Coubertin och hans efterföljare har verkligen vidmakthållit och kanske till och med stärkt den manliga normen inom idrotten i och med uteslutandet av kvinnor och kvinnlig idrott vid världsomspännande evenemang. Denna syn spred en mycket negativ marknadsföring avseende kvinnlig idrott i media enligt Annerstedt.

Kvinnlig idrott har från att helt ha varit utesluten så sakteliga jämnat ut förhållandena och skapat sig en bättre position. Den kvinnliga idrotten har mer eller mindre jobbat i motvind. Den har legat långt efter den manliga och vägen är förmodligen fortfarande lång till fullkomlig jämställdhet. Det är först på senare tid som man blivit medveten om att flickorna från att hela tiden kommit i andra hand i vissa fall setts på samma sätt och till och med prioriterats. I och med den Handslagssatsning som görs på flickorna försöker SBF emellertid att prioritera flickverksamhet och bryta den långt gångna traditionen om mannen som norm. Detta genom att bland annat sträva efter en jämställd verksamhet.

Att blicka tillbaka i tiden avseende samhällsutvecklingen kan vara värdefullt för att öka förståelsen för idrottsrörelsens framtid.⁵¹ Det gäller alltså att ta lärdom av erfarenheterna från historien på ett kreativt sätt för att uppnå ett jämlikt samhälle i framtiden. För att lyckas med detta måste synen på vad som kan vara naturligt manligt respektive kvinnligt luckras upp och man måste i högre utsträckning ifrågasätta vad som utgör en kulturell myt respektive vad som kan anses vara en social konstruktion.⁵²

---

⁵⁰ Annerstedt, s.102-103

⁵¹ Olofsson., s. 183

⁵² Westerberg., s. 253

2.3.3 Jämställd idrott

Jämställdhet innebär att kvinnor och män är lika mycket värda och bör ha samma rättigheter och möjligheter. Det gäller att ta vara på både männens och kvinnornas olika erfarenheter och kompetens. I detta sammanhang kan nämnas den så kallad jämställdhetslagen, vilken trädde i kraft år 1980. Det finns forskning och beprövad erfarenhet vad gäller jämställdheten.⁵³

Det är viktigt att medvetandegöra mäns och kvinnors ojämställda förhållanden. Insikten och kunskapen om detta är nödvändig för att komma framåt i detta arbete. Man måste ju ha problematiken klar för sig för att kunna komma till rätta med den.⁵⁴

RF talar mycket i sitt jämställdhetsdokument om en jämställd idrott. Med detta menas att idrotten är lika viktig för flickor och pojkar och alla är lika viktiga för idrotten. En jämställd idrott definieras såsom att ”flickor och pojkar inom idrottsrörelsen ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter och ska dela inflytande och ansvar”.⁵⁵ För att kunna uppnå en jämställdhet inom idrottsvärlden krävs att de båda könen prioriteras och värderas lika samt rättvis resursfördelning av olika medel.

RF anser att en jämställd idrott är en förutsättning för en framgångsrik idrott. Med bl a detta i bakhuvudet så inleddes år 2004 Handslaget, denna stora satsning på barn- och ungdomsidrott. Handslaget nämns också i RF:s jämställdhetsplan.

”Inom Handslaget uppmuntrar man projekt som är rent kvantitativa satsningar (att få fler flickor i verksamheten), men också de som syftar till att skapa kvalitativt bra förutsättningar för de flickor som finns i föreningen.”⁵⁶

---

⁵³ Ibid., s. 121

⁵⁴ Ibid., s. 293

⁵⁵ Riksidrottsförbundets jämställdhetsplan

⁵⁶ Riksidrottsförbundets jämställdhetsplan

3. Metod

3.1 Metoddelen

I detta avsnitt presenteras val av metod, tillvägagångssätt, urval och de avgränsningar som valdes för att belysa och analysera problematiken. Dessutom diskuteras validiteten, reliabiliteten, anonymiteten samt det externa bortfallet.

3.1.1 Tillvägagångssätt

I undersökningen valdes ett kvantitativt arbetssätt för att få fram information. Vid utarbetandet av enkäten användes föreningarnas ansökningar som bakgrundsmaterial. Innan enkäten skickades ut genomfördes en pilotstudie⁵⁷ på några personer som har varit involverade i Handslagsprojektet.

I enkäten användes fasta och öppna svarsalternativ⁵⁸. Det sistnämnda alternativet användes för att få fram mer kvalitativ data. Tillsammans med enkäten bifogades ett missivbrev för att förtydliga syftet. Enkäterna syftade till att få fram projektledarnas syn på föreningarnas verksamhet. Enkäterna numrerades innan de sändes ut. Eftersom enkäterna var numrerade så visste vi vilka enkäter som inte kommit oss tillhanda. Till dessa skickades det ut en påminnelse via mail. Detta resulterade i att vi fick in fler enkäter samt även svar och anledningar till varför vissa inte besvarade enkäten.

Utifrån analysen av det material vi fick fram via enkäterna valdes därefter fem föreningar för djupintervjuer med den ansvarige för Handslagsarbetet i den föreningen. Motivet med dessa var att få en djupare förståelse samt att kunna vidareutveckla de mönster och skillnader som framkommit i enkäterna. Samtliga som medverkade i undersökningen var positivt inställda till att medverka. Utöver de fem djupintervjuerna genomfördes även en intervju med en representant från SBF:s Handslagsgrupp för att också få med dennes syn på projektet samt konsultationer med vår handledare.

Med anledning av ekonomiska och tidsmässiga skäl användes telefonintervjuer, vilka spelades in med den intervjuades tillåtelse. Dessa gjordes utifrån en redan färdig frågemall. Detta sätt valdes för att komplettera enkäterna som representerar den stora massan.

---

⁵⁷Runa Patel, Bo Davidsson *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Studentlitteratur andra upplagan Lund 1998) s.69

⁵⁸Charlotta Bäckström m fl, Ung ledare sökes: En studie av Riksidrottsförbundets satsning på unga ledare

Intervjuerna gjordes för att få möjlighet att fördjupa sig frågor kring de mönster som uppkommit i enkäterna. Målsättningen var vidare att få förklaringar till de skillnader och de olika upplevelser och erfarenheter som framgick av enkäterna. Telefonintervjuerna gjordes även för att undvika misstolkningar samt att ha möjlighet att förtydliga, utveckla och att ställa följdfrågor.

3.1.2 Urval

Urvalet bestod av samtliga föreningar som hade blivit beviljade Handslagsmedel år 2 av SBF för att satsa på flickors idrottande. Det var sammanlagt 31 föreningar där den ansvarige för Handslaget fick svara på enkäten. Ansvariga kontaktpersoner för varje förening anges på de ansökningar som SBF:s Handslagsgrupp tillhandahåller och som vi tagit del av.

3.1.3 Litteratur

Utöver intervjuerna och enkäterna har vi tagit del av litteratur i form av böcker, avhandlingar, artiklar och dokument avseende bland annat genusperspektivet, jämställdhet, förhållandet mellan kvinnligt och manligt, kvinnoidrottens historia mm. Information har samlats in och analyserats. Detta bland annat för att skapa oss en större förståelse för kvinnoidrottens utveckling, genusbegreppet, jämställdhetsfrågor inom idrotten samt även för att kunna ge belägg för och koppla samman med de analyserna kring våra egna undersökningar.

3.1.4 Avgränsningar

Vi valde att avgränsa oss till att bygga vår uppsats på det andra året som SBF delade ut Handslagsmedel, dvs. år 2. Anledningen till att år 2 valdes var att SBF:s Handslagsgrupp ansåg att år 1 mer eller mindre var ett försöksår och att år 3 i skrivande stund inte hade avslutats. År 2 hade Handslagsgruppen lärt sig av erfarenheterna från år 1 och hade fastställt tydligare interna och externa riktlinjer vilket medförde en högre kvalitet på ansökningarna.⁵⁹ Föreningarna måste redovisa vad de har åstadkommit inom ramen för Handslaget. Viss statistik har därför funnits att tillgå. På ansökningsblanketten som skickades till Svenska Bandyförbundet fick föreningarna ange vilket av de fyra områdena de ville inrikta sig på. Som tidigare har framgått valdes att närmare studera området att satsa på flickors bandyspelande.

Avgränsning har även ägt rum de fall då ansökningarna har inriktats på samarbetet mellan skolorna och distriktsförbundet trots att ansökningarna har handlat om att satsa på flickors bandyspelande. Anledningen är ansökningarna då har skickats till distriktsförbunden runt om i Sverige istället för

---

⁵⁹ Intervju, Lars Wennerholm, representant SBF:s Handslagsgrupp

till SBF. Det skulle ha blivit ett för stort projekt samla in alla dem och vi ansåg att de 31 föreningarna redan gav oss ett bra underlag att arbeta med.

3.1.5 Anonymitet

Vi har varit noga med att enkäter och intervjuer är anonyma. Det går alltså inte i undersökningen att läsa vilken förening som har sagt eller gjort vad, ingen nämns med namn. Inte heller i intervjuerna nämns någon vid namn.

3.1.6 Reliabiliteten och validitet

Reliabiliteten mäter noggrannhet och tillförlitlighet i studien⁶⁰. Det innebär att man i praktiken ska kunna göra om det hela och ändå få samma resultat. För att säkerställa informationen och ha möjlighet att gå tillbaka och citera så användes bandspelare vid intervjuerna med föreningarna. Innan intervjun påbörjades tillfrågades respondenten om tillåtelse att spela in intervjun och i samtliga fall gav de sitt medgivande till detta. Reliabiliteten är god då vi har ställt enkät- och intervjufrågorna utifrån våra frågeställningar. Dock kan det finnas en viss felmarginal som är svår att undvika då svaren är baserade på respondenternas förmåga. Det finns en risk att de gör egna bedömningar och här kan olika tolkningsfel uppkomma t ex genom att representanterna för föreningarna förskönar sina prestationer och Handslagets resultat.⁶¹ När de besvarar enkäterna så har vi inte möjligheten att kontrollera tillförlitligheten och att de besvarar enkäten sanningsenligt. Avsikten har varit att försöka precisera frågorna så noggrant som möjligt för att eftersträva att de intervjuade verkligen svarar på vad vi frågar efter och inte misstolkar frågorna på något sätt.⁶²

Validiteten innebär att man mäter det man avser att mäta⁶³. Det betyder att det ska finnas ett samband mellan vad vi säger att vi undersöker och vad vi sen faktiskt undersöker.⁶⁴ Enkäterna utformades utifrån syfte och frågeställningar. Därefter skickades enkäter till alla de berörda föreningarna med frankerade svarsbrev för att förenkla svarsproceduren för de tillfrågade. Intervjufrågorna skapades utifrån enkäterna. För att göra förutsättningarna så lika som möjligt för alla de intervjuade personerna ställdes frågorna i samma ordningsföljd vid samtliga tillfällen. Vi utgick ifrån redan förberedda intervjumallar. För att säkerhetsställa validiteten⁶⁵ tog vi hjälp av några insatta personer, bland annat vår handledare samt intervjuade Lars Wennerholm som sitter med och beslutar i Handslagsgruppen.

---

⁶⁰ Staffan Stukát, *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, (Lund: Studentlitteratur, 2005), s.125

⁶¹ Patel, Davidsson., s.86

⁶² Ibid., s.88

⁶³ Stukát., s.125

⁶⁴ Patel ,Davidsson., s.85

⁶⁵Ibid., s. 86

3.1.7 Externa bortfallet

Av de 31 föreningar som det skickades enkäter till svarade 25. Av de sex föreningar som ej medverkade i studien berodde bortfallet på diverse olika anledningar. Tre av föreningarna svarade inte alls. Anledningar angående varför de inte svarat på enkäten skulle eventuellt kunna vara att det är de föreningarna som inte använt pengarna för ändamålet och i detta fall är lite oroliga att SBF som delar ut pengarna ska få reda på det. Motiven till bortfallet av resterande tre föreningar som inte har besvarat enkäten lyder: ”Det blev ingen riktad tjejsatsning år 2”, ”Det var ej jag som till slut var ansvarig”, ”Jag har bytt jobb och hinner därför inte svara på enkäten”.

3.1.8 Objektivitet

Att vetenskap är objektiv betyder inte att den är värderingsfri.⁶⁶ Vi har försökt att eftersträva en öppenhet i förhållande till den studerade verkligheten.⁶⁷ Vi har även eftersträvat ett kritiskt förhållningssätt gentemot de fakta som vi har insamlat. Det har ej tidigare genomförts någon forskning på just ämnet flickor och bandy. De fakta som vi har insamlat har vi granskat och sedan utifrån våra frågeställningar försökt att analysera i anslutning till vårt arbete.

Då båda författarna är bandyspelare kan det tänkas vara svårare att förhålla sig objektivt. Därför har vi varit noggranna med att försöka stödja våra argument med litteratur gällande det ifrågavarande ämnet.

---

⁶⁶ Hans Rosling *Vetenskapens logiska grunder*, uppl. 11, (Schildts Förlags Ab: Lovisa, 1999) s. 168

⁶⁷ Bengt Starrin, Per-Gunnar Svensson *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*, (Lund: Studentlitteratur, 1994) s.147

4. Resultat

”I Göteborgsområdet har det tidigare inte funnits något seriespel i bandy för tjejer. De tjejer som har spelat bandy har antingen spelat i pojklag eller så har de tjejlag som funnits, spelat i killarnas serie. Sex föreningar gick samman i ett Handslagsprojekt för att ändra på detta (Kareby IS, Ale-Surte BK, SK Höjden, Sunvära SK, Kållereds SK och Grästorps DBK). Genom en gemensam rekryteringskampanj i skolorna, prova-på-verksamhet och bandyskolor, lyckades de starta tjejlag i åldern 9-13 år. Samtliga föreningar har nu lag i minst två av åldersgrupperna. De har ordnat poolspel där arrangörskapet roterar mellan föreningarna.

- Vi har köpt in hjälmar och skydd som flickorna kan låna när de provar på att spela bandy, säger Annika Lundberg. Nu har vi fått snurr på det och jag tror att seriespelet kommer att fortsätta. Det har blivit populärt med bandy för tjejer i Göteborg nu.⁶⁸

Ovanstående citat här hämtat ur Riksidrottsförbundets rapport ”Handslagets andra år” och är ett exempel på ett Handslagsprojekt inom bandyn. I föreliggande resultatavsnitt kommer vi att bli bekanta med fler exempel på vad som har gjorts inom ramen för Handslaget och ta del av föreningarnas uppfattningar om dels satsningen i den egna föreningen och dels om Handslagets betydelse i stort. För läsbarhetens skull redovisas resultaten av enkätstudien och intervjuerna med föreningarnas Handslagsansvariga var för sig.

---

⁶⁸ Handslagets andra år., s.6

4.1 Sammanställning av enkätundersökning

Vi skickade ut enkäter till samtliga föreningar som hade blivit beviljade Handslagsmedel av SBF för att satsa på flickors idrottande. Sammanlagt var det 31 föreningar, vi fick in 25 svarsenkäter från föreningar och det är de som deltar i sammanställningen.

4.1.1 En beskrivning av genomförda aktiviteter

Vad gjorde då föreningarna inom ramen för Handslaget och just för flickorna? Majoriteten av de föreningar som vi har varit i kontakt med anser att de har genomfört det som deras förening sökt pengar för. Vad de olika klubbarna sen har utfört varierar stort. I stort sett alla föreningar talar om vikten av långsiktiga satsningar men samtidigt kan aktiviteterna delvis betraktas som punktinsatser. En hel del av aktiviteterna syftar till nyrekrytering, vilket förmodligen beror på att föreningarna inte har så mycket flickor i sin verksamhet. Att locka flickor till föreningen blir det första steget.

En vanligen förekommande aktivitet i föreningarna har varit att arrangera en bandyns dag i syfte att introducera fler flickor till bandyn. Bandyns dag kan betecknas som en form av prova-på-verksamhet, där barn (i detta fall företrädevis flickor) får prova på bandy vid ett tillfälle.

Innan man arrangerade en bandyns dag hade många av föreningarna skickat ut representanter som besökte skolorna och informerade om bandy. Vidare har föreningarna runt om i landet initierat bandyskolor. I flera föreningar hade man tidigare haft blandade flick- och pojkgrupper men genom att man lockat fler flickor kunde de bilda en egen separat grupp.

Handslaget gjorde det även möjligt för inköp av diverse material och utrustning för flertalet av föreningarna. De vanligaste förekommande inköpen var klubbor, bollar, skridskor, hjälmar och så vidare. Detta möjliggjorde för fler flickor att komma och prova på bandy utan att behöva köpa egen utrustning. Detta är en röd tråd genom hela Handslaget, att föreningarna har tagit chansen att köpa in material. Man inser att det har varit av oerhört stort värde för föreningarna och för deras fortsatta tro på en ökning av flickor inom bandyn. Flera av föreningarna har även låtit subventionera medlemsavgifterna så att det inte är på grund av höga kostnader som flickor inte ges möjlighet till att spela bandy. Det har på vissa håll även anordnats träffar för föreningar i syfte att få fler att satsa på flickverksamhet.

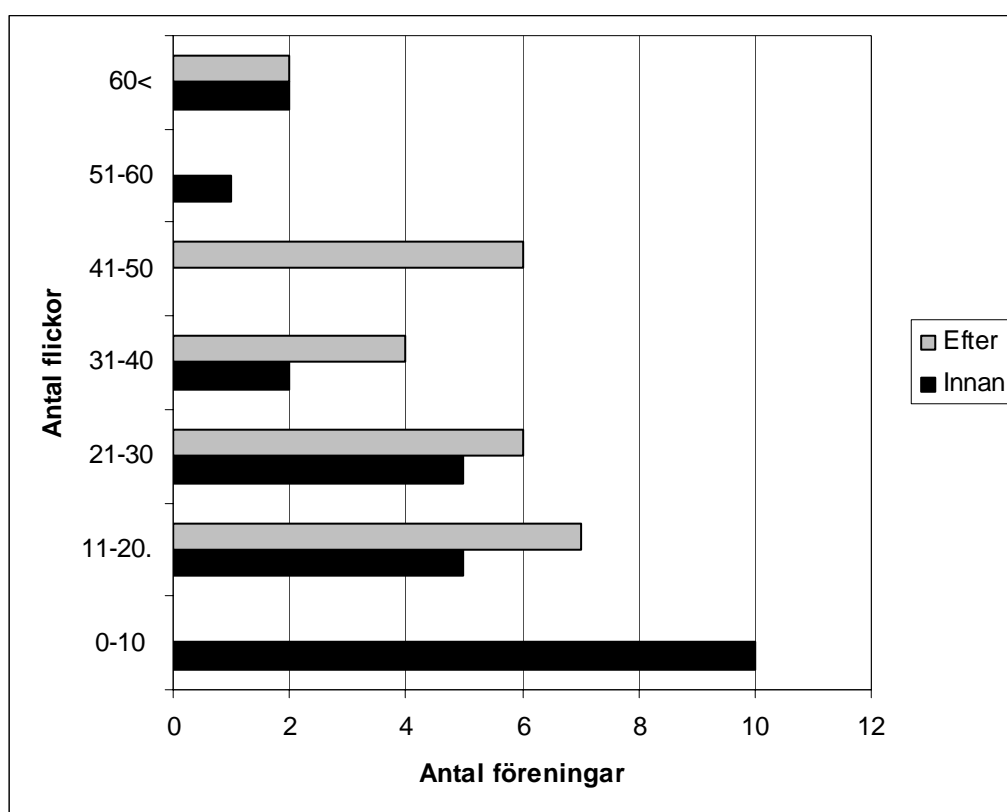
Någon förening har valt att satsa på att minska resekostnaderna. Eftersom flicklagen är geografiskt utspridda över hela landet så blir det ofta långa resor när de ska spela matcher. Med Handslagets hjälp så har man nu fått ner resekostnaderna vilket har varit till stor hjälp för dem.

Föreningarna knyter an till den möjlighet Handslaget har skapat när det gäller att satsa på ledare, genom framförallt utbildning. Att finna ledare som vill satsa på flickorna är en viktig faktor när det handlar om möjligheten att överhuvudtaget starta ett flicklag.

Sammanfattningsvis så tycks Handslaget och satsningen på flickors idrottande i huvudsakligen ha handlat om *att anordna bandyns dag och bandyskolor, inköp av utrustning, satsa på ledare, subventionering av medlemsavgifter samt resekostnader.*

4.1.2 Förändring av antalet flickor

Vi var intresserade av hur verksamheterna såg ut innan Handslagssatsningen och om det enligt föreningarnas uppfattning hade skett en förändring av verksamheten för flickor efter att de beviljades Handslaget. Som tidigare beskrivits är endast få av utövarna i svensk bandy av kvinnligt kön. Mot bakgrund av det och Svenska Bandyförbundets intentioner i Vision 2007 att öka antalet utövare, blir frågan om Handslaget kan bidra till att fler flickor och pojkar börjar spela bandy angelägen att studera. Vi frågade föreningarna om de kunnat se någon förändring i antalet bandyspelande flickor. Antalet utövande flickor står till vänster och liggande så utläses antalet föreningar.

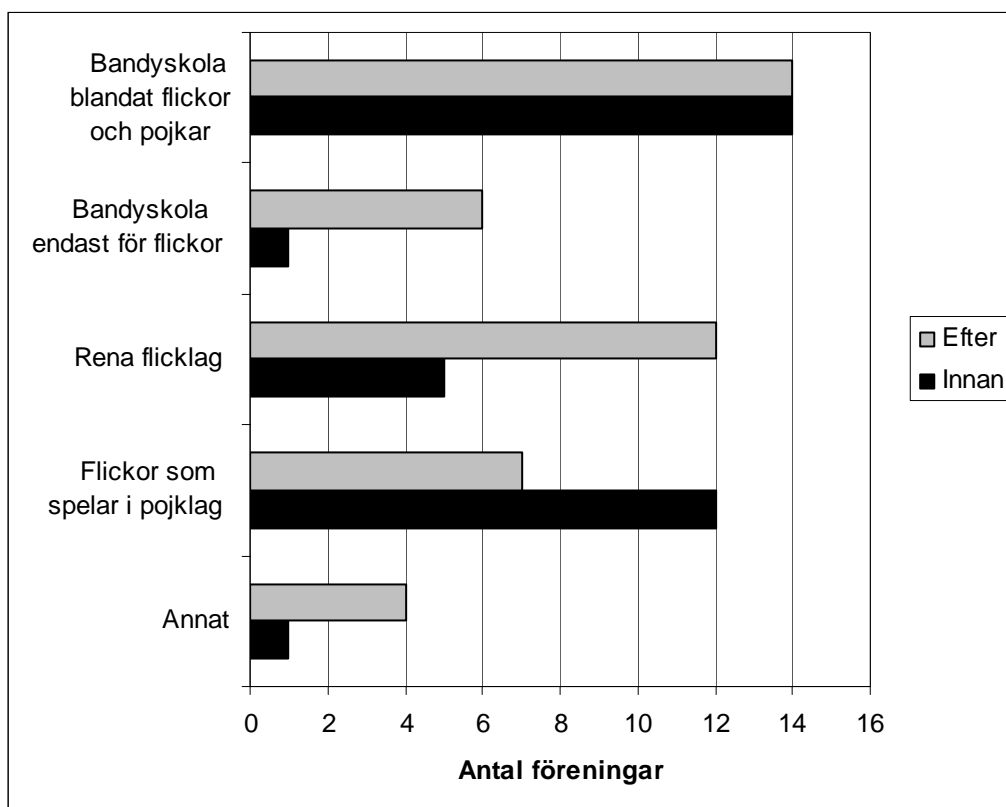
Figur 1. Antal flickor innan och efter Handslaget

Figuren visar att det generellt sett skett en positiv förändring avseende antalet flickor i föreningarna. Det var få föreningar där antalet bandyspelande flickor hade minskat. Kolumnen längst ner visar att det innan Handslaget var tio föreningar som hade mellan 0-10 flickor men efter Handslagssatsningen hade samtliga föreningar fler flickor än så. Ingen förening har alltså helt tappat sina flickor. I spannen 41-50 flickor kan man utläsa att det har skett en ökning, det beror delvis på att 51-60 gruppen efter Handslaget helt försvunnit och de flickorna har hamnat i den istället. I de fall där antalet hade minskat så framgick det att det berodde på enkla anledningar som t ex att flera av de äldre flickorna gått till en annan förening för att spela i deras damlag. Av svaren från de

inkomna enkäterna framgår således att antalet flickor i föreningarna överlag har ökat om än i varierad grad.

4.1.3 Bandy i enkönad eller könsmixad grupp

På vilket sätt har verksamheten för flickor organiserats innan och efter Handslaget? På denna fråga så fick de i enkäterna välja mellan flera alternativ. De olika alternativ som föreningarna gavs möjlighet att kryssa för utläses till vänster, nedan antalet föreningar.

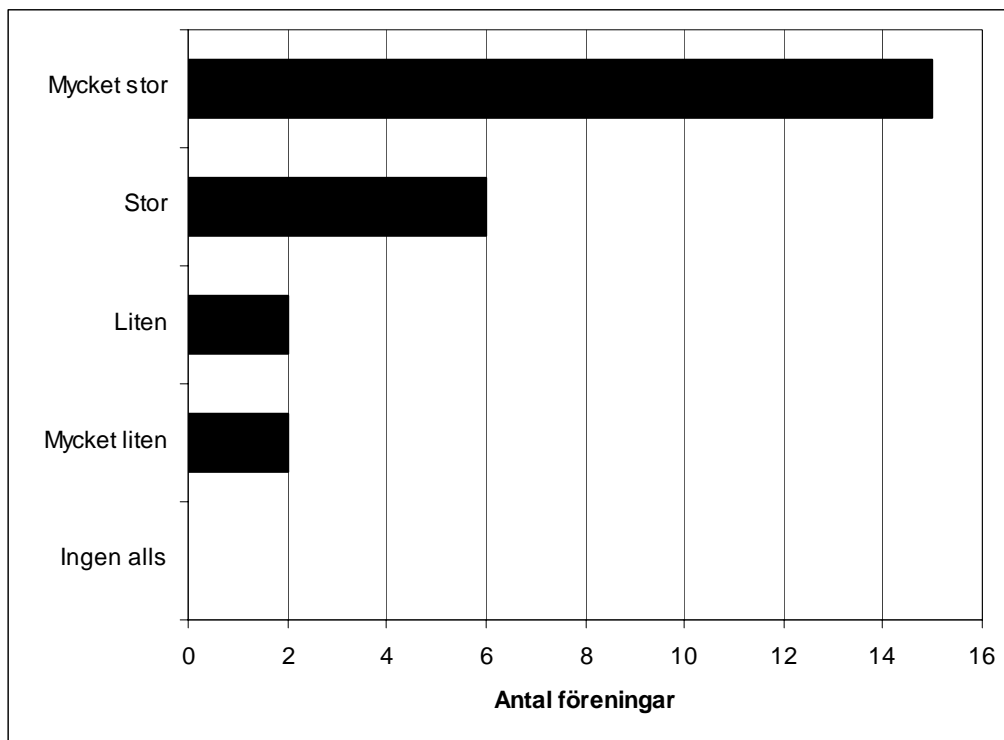
Figur 2. Organisationen i föreningarna

Vi var i detta sammanhang intresserade av att se en eventuell förändring av och på vilket sätt flickornas organisation förändrades. Det går av svaren att uttröna en utveckling genom att analysera de inkomna enkäterna. Ett par föreningar som tidigare bara hade gemensam bandyskola för flickor och pojkar har numera bandyskola separat för tjejer. Vad det gäller just den mixade bandyskolan så är det av svaren att döma fortfarande lika många föreningar som har blandat flickor och pojkar. Föreningarna nämner emellertid att den riktade satsningen mot just flickorna också gav en ökning även av antalet pojkar på just bandyskolorna då det generellt i området kom att vara ett större intresse kring bandy som idrott.

På liknande sätt hade flera av föreningarna som innan Handslagets andra år inte hade rena flicklag numera det. Antalet flickor som spelar i pojklag har minskat och detta tror vi beror på att antalet flickor har ökat och möjliggjort för flickorna att bilda egna lag. Flera föreningar påpekar att de getts möjligheten att starta upp lag enbart för tjejer. Nybörjare har inte placerats i bandyskolan med pojkar, något som kan ha stor betydelse för en ökning av antalet flickor.

4.1.4 Betydelsen av Handslagssatsningen

Vilken betydelse menar föreningarna att Handslaget har haft för deras flickverksamhet? Anser föreningarna att Handslagsmedlet har hjälpt dem att skapa möjligheter för flickorna?

Figur 3. Betydelsen av Handslaget för bandyföreningarna

Nästan samtliga av de tillfrågade anser att Handslaget har haft mycket stor eller stor betydelse för föreningens flickverksamhet. Att en helt ny värld vad gäller förutsättningarna för flickor att spela bandy har öppnats. Några av de föreningar som har svarat att Handslaget har haft en mycket stor betydelse för deras flickverksamhet pekar bl.a. på att det har möjliggjort för föreningarna att köpa in den utrustning som krävs för att spela bandy. Detta kan inte nog upprepas utan tycks ha en oerhört stor betydelse för dem. Det verkar som att det inte är någon självklarhet att flickor har den utrustning som krävs för att spela bandy innan de kommer till bandyföreningen. Har flickorna inte åkt skridskor tidigare? Man kan ju fråga sig om det är något specifikt för flickorna eller om det är

likadant när föreningarna rekryterar pojkar. Den frågan kan dock inte denna studie besvara. Föreningarna beskriver hur viktigt flickorna tycker att det är med egna matchställ och egen utrustning som är köpta just till deras bandyspelande. En av föreningarna beskriver att de yngre flickorna vanligtvis får ärvda saker som andra lag inte längre vill ha.

Andra synpunkter som har framförts är att det givits resurser för att dra igång verksamheten. Några av föreningarna startade helt från noll. Av deras kommentarer kan utläsas att det förmodligen inte hade blivit någon flicksatsning om inte pengar skjutits till för flickorna. Det har gett dem stora möjligheter och de har startat upp verksamhet för flickor i form av rena flicklag, bandyskola osv.

De föreningar som svarade att Handslaget hade haft en liten betydelse för flickverksamheten talade om att kampen om flickorna på en liten ort med stort utbud av olika idrotter är stor. Detta skapar en svår konkurrenssituation där det kan vara svårt att locka till sig nya utövare samt även att behålla både de nya och de redan befintliga flickorna för en liten sport.

4.1.5 Handslagssatsningens betydelse på lång sikt

De flesta föreningarna anser att Handslaget får en stor eller väldigt stor betydelse för föreningen i framtiden. Många skriver om vikten av en långsiktig satsning men frågan är ändå, när man ser till svaren i enkäterna, om deras agerande trots allt ändå inte är kortsiktig. Anledningen till denna tolkning är att föreningarna ofta väljer att göra punktinsatser som är tillfälliga. Det föreningarna är eniga om är det att en satsning på flickorna tar tid och att det får ta tid. Det är inte så enkelt att öka antalet utövare genom att bara knäppa med fingrarna utan det gäller att få till och skapa en efterfrågan som medför att sporten i sig långsiktigt kommer att växa.

En av föreningarna uttryckte höga förväntningar och spänning inför det fortsatta arbetet. Att gå från att ha en handfull flickor inom verksamheten till att ha etablerade flicklag och där den äldsta årskullen på bandyskolan varje säsong bildar såväl ett flicklag som ett pojklag tar tid. Man menar även att när man väl har fått en trupp och en väl fungerande organisation, så kan verksamheten växa av sig själv och fortsättningsvis sprida sig som ringar på vattnet. Detta medför att det blir lättare för andra intresserade flickor att söka sig till ett redan etablerat lag i en fungerande organisation.

Alla är emellertid inte lika övertygade om att antalet flickor kommer att bli fler inom bandyn. De menar att trots den hjälp som Handslaget har varit, så är bandyn som sport på väg nedåt, att

handslaget endast skulle verka som en konstgjord andning. Man nämner bristen på istider och ledare som en av de stora svårigheterna.

4.1.6 Samma satsning utan Handslaget?

Vi tycket att det var relevant att få fram om föreningarna skulle ha genomfört samma satsning på flickorna utan Handslaget. Nästan samtliga föreningar svarar i enkäten att de inte skulle ha haft någon möjlighet att genomföra motsvarande satsning på flickorna utan erhållande av Handslaget. Flera av föreningarna uttrycker sig på följande sätt: *"Handslagspengarna har möjliggjort att vi har kunnat genomföra det som vi länge har haft som en ide"*.

Skulle föreningarna ha genomfört samma satsning igen, undrade vi. På det fick vi svaret att ungefär hälften skulle ha gjort på samma sätt om de skulle upprepa projektet. De andra menade att de skulle ha använt medlen på annat sätt. Föreningarna hade t.ex. valt att anordna en bandynsdag, satsa mer mot skolan. Föreningarna var i alla fall överens om att de alla skulle göra om sin satsning på flickorna om de gavs chansen om än på ett annat sätt.

4.1.7 Föreningarnas inställning till flickverksamheten

Hur anser då de tillfrågade att föreningens inställning är till flickverksamheten generellt sett? Frågan avser den uppfattning som de Handslagsansvariga menar finns i föreningen efter Handslagets genomförande.

De flesta som har svarat på enkäten menar att deras föreningar har en positiv eller mycket positiv inställning till flickverksamheten. I en förening beskrivs att föreningen är angelägen att ha både flickor och pojkar i föreningen då de anser att det skapar ett annat klimat än en förening med endast pojkar, som de tycker skapar en hårdare miljö.

Några av de tillfrågade anser att deras förening men även specialdistriktsförbundet har en negativ bild av flickverksamheten. En av de tillfrågade, vars förening inte är så positiv, framförde synpunkten att: *"Flickverksamheten skall finnas, men den får inte kosta något"*. En liknande synpunkt är att flickor tar resurser, dvs. material och framförallt istid, från pojkarna,. Ytterligare ett exempel på ett liknande tankesätt ger en annan förening: *"Handslaget har gjort att flickorna ej legat föreningen ekonomiskt till last"*. En annan förening uppger att de inom klubben inte har några problem gällande flickverksamheten. Däremot är motståndet oerhört starkt inom distriktet. Oviljan

att försöka få till en serie för enbart flickor har väckt starka känslor och de menar att det borde gå ut tydliga direktiv från SBF att varje distrikt borde anordna minst en serie för flickor.

4.2 Sammanställning av intervjuer

Enkäterna gav oss en översikt av vad föreningarna gjort för de beviljade Handslagsmedlen, vilka effekter satsningen gett och betydelsen av densamma. För att få en djupare förståelse för Handslagets betydelse för föreningarna samt undersöka villkoren för flickor i bandyföreningarna gjorde vi intervjuer med Handslagsansvariga från fem föreningar.

4.2.1 Förväntningar på Handslaget

Vilka förväntningar hade föreningarna på Handslaget och vad ville de få ut av handslaget?

De förväntningar de tillfrågade hade på Handslagsprojektet var överlag att det skulle bidra till att skapa en väl fungerande och etablerad flickverksamhet. Här har vikten av kontinuitet och långsiktigt arbete framkommit, att det på sikt skall vara lika naturligt att starta upp nya flicklag precis som man startar upp pojklag.

När de väl har fått ett tillräckligt stort antal spelande flickor och en etablerad verksamhet så kan organisationen fortsätta att växa av sig själv, tror en förening. När det sprider sig att en klubb är stor på flickbandy så kommer det många flickor på grund av det. De talar om att de vill ha en etablerad flickverksamhet, att det blir naturligt att flickor och pojkar är med på bandyskolan. Att det är samma fördelning av båda könen och även lika villkor för flickor och pojkar, tycker de flesta av de intervjuade föreningarna är viktigt.

4.2.2 Förväntningarna infriade

I vilken utsträckning har de förväntningarna man hade i föreningarna på Handslaget uppfyllts?

”Målet var 100 tjejer det blev 192 tjejer.” Så svarar en av föreningarna som vi intervjuade.

De föreningar som hade en positiv upplevelse och tyckte att det har gått väldigt bra, var hittills väldigt nöjda med det projekt de genomfört. Uppslutningen av flickor på bandyskolor har varit över förväntan och fler flickor har varit med och spelat än man trodde innan projektet inleddes. En förening talar om att de är nöjda och att de med hjälp av projektet har kommit igång med verksamheten och uppnått sina målsättningar. En annan förening uttrycker sig på följande sätt:

Jag upplever att det har blivit ett väldigt uppsving. Dels kan det ju bero på Handslaget men kan också vara andra faktorer som påverkar. Det har varit ganska mycket framgång just kring lagen och det tror jag ju också föder visst intresse. Det är lite svårt att bedöma vad som är hönan eller ägget. Men det känns ändå som vi har fler i träning och framför allt har det kommit till fler flickor. Det har påverkat oerhört mycket att vi fick till ett policydokument och att alla drar åt samma håll, där ligger ju också Handslagspengarna till det. Så jag tycker att det har varit oerhört betydelsefullt.

4.2.3 Utan Handslaget

Hade föreningarna genomfört samma satsning på flickverksamheten om Handslaget inte hade funnits? Majoriteten av de intervjuade föreningarna är överens om att motsvarande satsning inte hade kunnat genomföras på samma sätt utan Handslaget. Det är lätt att inse vikten av Handslaget för föreningarna när de uttrycker att de förmodligen inte skulle ha genomfört någonting för flickorna utan det. En del klubbar skulle emellertid ha gjort en satsning men inte i samma utsträckning utan Handslagsmedlet, eftersom de inte skulle ha haft de ekonomiska förutsättningarna för detta. Återigen tas även den subventionerade medlemsavgiften upp, utan Handslaget hade de inte kunnat få den hjälpen. En förening uttalar sig på följande sätt.

Det skulle aldrig kunna genomföras i den här kommunen där det finns så begränsat med pengar. Klubben och alla andra har ju ansträngd ekonomi. Vi har en konstfrusen bana där kommunen ställer sig helt vid sidan om och inte är intresserad av att medfinansiera. Det är jättetufft att få det här att gå runt. Det handlar egentligen bara om att få till is så att idrotten skall kunna utövas.

4.2.4 Varför satsa på flickor?

Det finns fem olika områden att söka Handslagsmedel för. Vi ställde frågan till föreningarna hur det kommer sig att föreningarna valde att satsa på just flickor. Nedan följer exempel på de svar som vi fick in:

Genom SBF:s mer strikta regler vad gäller elitlicensen så tror jag att flera föreningar börjar inse att förbundet menar allvar och att det är dags att börja satsa på flickorna. För att få licensen så måste man ju ha flickor och de tror att detta är en bidragande faktor till att de sökt just för en riktad satsning mot flickorna.

Det finns de föreningar som enbart är damföreningar och då faller det sig ju naturligt.

En av de intervjuade föreningarna kontaktades av SBF angående Handslaget och flicksatsningen, de blev erbjudna att vara med i FIA-projektet. I föreningen togs ett styrelsebeslut angående detta, där det bestämdes att de vill ha flickor med i bandyverksamheten. Föreningen säger sedan att de under årens lopp har försökt med olika aktiviteter för att locka tjejer men inte riktigt lyckats, Handslaget ger helt andra möjligheter. En annan förening valde inte just flickorna, utan valde fyra av fem kriterier men fick sedan Handslagmedel för just flickorna.

En av intervjupersonerna svarar att de såg en stor möjlighet. De talar om att de har haft några duktiga tjejer som passerat, att de har haft några som har blivit framgångsrika. Föreningen känner att om de kan så vill de hjälpa och bidra till att dambandyporten fortlever. Genom att få tjejer att träna och att de också ser att det finns förebilder som kommer från orten så tror de att det är något som kan föranleda att verksamheten växer såsom ringar på vattnet. Det är ett litet samhälle och det finns inte hur mycket aktiviteter som helst som utbud. Föreningen hoppas vidare att det ska bli lika naturligt för tjejer som för killar att spela bandy. De har också försökt genom skolans försorg se till att de utnyttjar bandyplanen på friluftsdagar.

4.2.5 Flickors och pojkars villkor i bandyföreningarna

En av studiens frågeställningar handlar om hur villkoren ser ut för flickor och pojkar i föreningarna idag. Är det jämställt mellan könen? Ges de samma möjligheter?

På denna fråga varierar svaren ganska mycket, men generellt sett har intervjupersonerna en negativ bild. En intervjuperson säger att *"traditionen med flickbandy i föreningen är tappad och att det har varit svårt att få igång intresset". Den var stor inom denna förenings område tidigare men nu är det mer så att vissa föreningar brinner för det, andra inte*". Intervjupersonens upplevelse är också att pojkarna alltså kommer i första hand.

En av de Handslagsansvariga svarar snarligt ovanstående förening beträffande flickornas möjligheter. De funderar över om det kan bero på att det ännu så länge finns få flickor i föreningen. Återigen betonas att flickor och pojkar generellt sett inte tränar och spelar på lika villkor. Erfarenheten är att det är svårare att få ledare som ställer upp för flickorna. Den intervjuade menar att de riktigt duktiga ledarna satsar på killarna i deras förening. Att känslan är att flickorna får de föräldrar som "blir över". Genom Handslaget har dock fler ledare i föreningen genomgått utbildning i "Bandy för barn", vilket har gett dem ökad kompetens kring bandyn.

Några av föreningarna har en positiv bild av jämställdheten och villkoren för flickor och pojkar i deras förening. Exempelvis delas istider rättvist ungdomssidan. Flickorna har fått matchtider och träningstider på helt samma villkor som killar. De har, som tidigare framkommit i enkätredovisningen, köpt ny och egen utrustning till tjejerna med hjälp av Handslagsmedlen.

4.2.6 Inställning till flickverksamheten

Vi har ställt frågor om föreningarnas inställning till flickverksamhet generellt sett inom bandyn. Två av de intervjuade föreningarna tycker att det är på frammarsch. De säger att de tycker sig se en förändrad attityd där tjejer är mer i ropet nu. En ny generation ledare som växer fram. Dessa är uppfostrade på ett helt annat sätt, där det är naturligt för dem att det är mer jämställt och med både flickor och pojkar i verksamheten. En av intervjupersonerna tror att det blir bättre för flickor när det kommer upp yngre ledare. På samma sätt tycker en annan förening att inställningen hos dem är helt förändrad. Man pratar mer om flickverksamhet och många föreningar satsar mer på den. Både i intervjuerna och i enkäterna så nämner föreningarna att de tycker att storklubbarna borde vara mera aktiva inom flickbandyn. Genom att vara ännu mer synlig och delaktig så skulle man vara en viktig förebild och locka fler ungdomar till idrotten.

En intervjuperson beskriver att det inom deras distrikt är under all kritik, att bandy för flickor anses vara något som *"katten har släpat in"*. Erfarenheten är att det inte finns något intresse utan många resonerar på ett sådant sätt att *"vill flickorna vara med så kan de väl vara med i pojklagen"*. Föreningen anser att SBF:s intresse för flickor är väldigt begränsat. De menar att det är en bidragande orsak till att även föreningarna är av den åsikten.

En intervjuperson som menar att dennes förening har en negativ bild av hur bandyn för flickor behandlas, och säger att den bandy som finns på orten håller på att lägga ner. Föreningen kommer förmodligen att ombildas till ishockey där personen anser att det är ett helt annat sug. Den intervjuade menar att ishockeyförbundet är mer måna om sina spelare då de t.ex. ordnar talangläger lokalt, de engagerar folk som ledare. Den intervjuade anser att hockeyn helt enkelt har en helt annan uppbackning. Intervjupersonen säger vidare att deras tro är att den hockeyn kan komma att ta över flickbandyn. Det har inte funnits något utrymme för dambandy i någon sportsändning till skillnad från den påtalade idrotten. När landslaget för damer i hockey spelade träningslandskamp sändes det t.ex. reportage från den matchen. Den vi intervjuade anser att hockeyn har kommit längre fast de började sin organisation senare. Vidare menar den tillfrågade att det handlar om hur man satsar från SBF:s sida och hur man marknadsför sin damverksamhet.

4.2.7 Verksamheten efter Handslaget

Vad tror de intervjuade händer med de påbörjade satsningarna och projekten generellt sett inom bandyn efter fyra år? Svaret på denna fråga blir inte helt oväntat att det förmodligen kommer att se olika ut i olika föreningar. Vidare talar en av dem att om det går att övertyga den kritiska massan att flickbandyn är en naturlig del inom verksamheten, då har man automatiskt fått en etablerad flickverksamhet, på det sättet kan man få hjulet att snurra av sig själv. Genom Handslaget har det skapats en så pass bra grund att man kan fortsätta även utan de riktade satsningarna.

En annan förening tror att de riktade satsningar satt fokus på flickornas idrottande. Det är fler flickor som har fått chansen att prova på bandy vilket betyder att möjligheten att fler fortsätter att spela bandy ökar.

En av intervjupersonerna svarar att den förening han representerar har en uttalad ambition att försöka göra hållbara satsningar, att de har försökt investera i verksamheter de tror på som har möjlighet att överleva även när bidragen upphör.

Sammantaget menar intervjupersonerna att de riktade satsningarna på flickor på sikt kommer att generera något positivt för bandysporten. Genom att man får fler aktiva flickor till verksamheten kommer bandyn att överleva som idrott. En av intervjupersonerna hade ett intressant resonemang om att det i framtiden kanske blir färre pojkar men fler flickor inom bandyn. Detta är endast spekulationer men det är en intressant aspekt. Vidare tycker denne att det är ett måste att man tänker på båda könen inom bandyn, om man tänker på t ex sponsorer så värdesätter de det och ger mycket till pojkar och flickor.

Alla föreningar är inte lika övertygade om att antalet flickor kommer att bli fler inom bandyn. De menar att trots den hjälp som Handslaget har varit så är bandyn som sport som går en mörk framtid tillmötes. Handslaget är enligt dessa endast en konstgjord andning. Man nämner bristen på istider och ledare som en av de stora svårigheterna. Någon förening beskriver också hur det på deras ort går mer och mer åt att en annan sport tar över de flickor som spelar bandy. De anser att bandyn inte hänger med i utvecklingen, däremot tycker de att andra sporter gör det. Det är oerhört viktigt att förbundet når ut till flickorna. Hur kan man hitta nya kanaler för att nå dem? Det är genomgående att man talar om de höga kostnaderna som ett hinder för utvecklingen. Av den orsaken att flicklagen geografiskt ligger långt ifrån varandra så tvingas många föreningar ofta till långa resor. Detta är självklart kostsamt och det behövs resurser till det.

5. Diskussion

5.1 Diskussions inledning

Syftet med vår C-uppsats är att belysa Handslagets betydelse för de föreningarna som har beviljats medel för att satsa på flickors bandyspelande.

I diskussionskapitlet nedan kommer att diskuteras de resultat som framkommit från både enkätundersökningen och de efterföljande intervjuerna. Dessa resultat kopplas till ett teoretiskt perspektiv.

5.1.1 Flickbandy och genusperspektiv

Bandy är och har alltid varit en mansdominerad idrott som både har styrts och mestadels utövats av män. Som vi tidigare tagit upp så talar bl a Eva Olofsson om att idrottsrörelsen kan betecknas som en mansrörelse snarare än en folkrörelse. Det är ett problem inom bandyn att man inte har fler flickor i verksamheten trots att de har utövat bandy sedan i början av 1900-talet.⁶⁹

Annerstedt talar om att synen på kvinnan har växlat genom historien. Det har funnits mer kvinnlig idrott och den har givits större acceptans under sådana perioder då män och kvinnor varit mer jämlika i samhället.⁷⁰ Kvinnors möjligheter till idrottsutövning har således gått hand i hand med samhällsutvecklingen dock med en viss eftersläpning.⁷¹ Idag kräver samhället att man har en väl fungerande verksamhet för både flickor och pojkar och det accepteras inte längre att flickorna inte ges samma förutsättningar.

Är det alltså så att det krävs något mer för att locka flickor till bandyn medan pojkarna ändå kommer? Vid en riktad satsning mot flickor som Handslaget nu gör så väljer bevisligen en hel del flickor att pröva på och/eller fortsätta med bandy. Vi ställer oss frågan varför det då är så få flickor som spelar och varför flickorna inte lockats till bandyn tidigare. Det är ju uppenbarligen samma idrott som tidigare, samma form av lagspel, det är således inte idrotten i sig som förändrats. Bandyn är som tidigare framgått mansdominerad med få kvinnliga utövare, men flickor intresserar sig således för idrotten då föreningarna erbjuder flickorna bättre villkor. Tidigare har de flesta föreningarna mottagit de flickor som har sökt sig till föreningen, men de har ändå inte agerat aktivt för att inbjuda fler flickor. Av våra undersökningar att döma så verkar det som om flickorna tar chansen att spela bandy när den ges.

---

⁶⁹ Arne Argus -*Bandy jubel* (Hedéns Grafiska Konsult: Linköping, 2005) s.249

⁷⁰ Annerstedt., s. 19-24

⁷¹ Olofsson., s.183

Genom Handslaget kan många föreningar satsa på rena flickgrupper. Förmodligen får man fler flickor att träna, spela och tordas pröva på om det är ett rent flicklag, framför allt när de blir äldre och de biologiska skillnaderna blir mer påtagliga. Handslaget har även gjort så de har fått till istider, ledare och fler flickor har anslutit sig till verksamheten. Detta har gett möjligheten att i många föreningar starta upp flickverksamheten på allvar och det följer RF:s linje om en jämställd idrott. Det verkar som många föreningar har insett att det faktiskt från flera håll anses att man ska ha med flickorna i verksamheten.

Handslaget har underlättat inköp av material. Detta har genomgående visat sig vara av vikt vad gäller att locka flickor till bandyverksamhet. Föreningarna hade inte haft möjlighet till materialinköp utan handslagsmedlen. Det verkar som huvuddelen av resurserna tidigare har tillfallit pojkarna. De har ju varit i stor majoritet och utgjort normen. Man kan man genom föreningarnas val av aktiviteter, som framkommit i resultatdelen, förstå att de inledningsvis har valt att prioritera material till flickorna så de ges möjligheten att bedriva verksamheten. De behöver inte göra liknande inköp för pojkarna.

RF talar mycket om en jämställd idrott, att idrotten är lika viktig för flickor och pojkar. För att kunna uppnå jämställdhet inom idrottsvärlden krävs att de båda könen prioriteras och värderas lika samt rättvis resursfördelning av olika medel. Föreningarna anser att flickors och pojkars verksamhet betraktas olika trots att det är samma sport och trots att man är medlem i samma förening. De torde ha kommit till insikt att de måste verka för att flickor och pojkar ska vara jämställda och ges lika villkor i alla sammanhang, dvs. att mannen/pojken inte längre ska vara norm för verksamheten. Man kan fråga sig om det är så att det är samhället som konstruerar genus och att det är så att när flickor får skridskor så är det i de flesta fall konståkningsskridskor. Vi tror att det är ytterst få pojkar som får ett par konståkningsskridskor utan att ha visat ett otroligt stort intresse för det eller att de möjligtvis har en förälder som har utövat konståkning. Detta menar vi är ett ganska tydligt exempel på hur genus konstrueras. Det kan möjligtvis förklara varför pojkarna i de flesta fall har tillgång till bandyutrustning och inte flickorna. Det faller sig inte lika naturligt åka runt med konståkningsskridskor och med en bandyklubba i handen. Vi tror att det är väldigt få föräldrar som är medvetna om den konstruktion av genus de är med och stärker när de införskaffar skridskorna.

5.1.2 Svårigheter

Genom att studera resultatet ur ett genusperspektiv så får man även en djupare förståelse för föreningarnas negativa upplevelser. Många ger en bild av att flickorna snarare ses som en

belastning än som en tillgång för föreningen, som någon beskriver, ”*något som katten har släpat in*”. I det sistnämnda fallet hoppas man verkligen att de Handslagsmedel som de har blivit beviljade satsar på flickverksamheten och att både synen på och förutsättningarna för flickor förbättras för i framtiden.

På grund av bristen på bandyplaner runt om i landet, så anser ett flertal föreningar att det knappt är möjligt att ha fler lag som ska konkurrera om de få istider som finns. Visst vill föreningarna ha flicklag, men inte på bekostnad av att de andra lagen ska få färre träningsmöjligheter på is. När situationen är som den är kommer flickorna i kläm. Rent generellt verkar den allmänna uppfattningen vara att flickorna tar av pojkarnas tider, vilket också är ett tydligt exempel på mannen som norm. Om situationen hade sett annorlunda ut vad gäller möjlighet att utnyttja bandyplaner så hade kanske flickorna inte stött på detta motstånd.

Föreningsrepresentanterna menar att det är problem att rekrytera ledare till flicklag. Föreningarna anser vidare att det är viktigt att ha ledare som är utbildade även för flickorna. Handslaget har hjälpt föreningarna att locka till sig och uppmuntra ledarna med t.ex. utbildning.

I många fall uppfostras flickor och pojkar olika, t.ex. vid val av leksaker och att en viss typ av beteende uppmuntras beroende på om du är pojke eller flicka. Enligt Hirdman skapas genus, människan föds inte till det. Möjligen kan det förklara varför döttrar inte på samma sätt som söner får tillgång till t.ex. skridskor och klubba hemifrån till skillnad mot pojkarna som har utrustningen redan innan de har testat på bandy i föreningsverksamheten.

Flera av föreningarna har upplevt att flickorna inte i samma utsträckning som pojkarna t.ex. har egna skridskor. Hur kommer det sig att det inte faller sig lika naturligt att föräldrarna köper bandyutrustning på samma sätt till sina flickor som till sina pojkar.

5.1.3 Långsiktigt och kortsiktigt?

I stort sett alla föreningar talar om vikten av långsiktiga satsningar men samtidigt kan aktiviteterna delvis betraktas som punktinsatser. En hel del av aktiviteterna syftar till nyrekrytering, vilket förmodligen beror på att föreningarna inte har så mycket flickor i sin verksamhet. Att locka flickor till verksamheten blir det första steget för majoriteten av föreningarna.

Föreningarna tar upp bristen på ledare, några föreningar har genom Handslaget satsat på ledarutbildning för dem. Detta anser vi vara en långsiktig lösning. Utbildning och ökad kunskap hos

ledarna kommer att höja kvaliteten på verksamheten, vilket i sin tur leder det till att utveckla flickorna. Att subventionera medlemsavgifterna är en bra ide men verkligheten är nog sådan att det i de flesta föreningarna inte kommer att vara möjligt att fortsätta med detta efter Handslaget. Det samma gäller för resekostnader, något som på liknande sätt har varit av stor betydelse för föreningarna. Det kommer också att vara svårt att fortsätta med. Utsikterna kan dock vara att man efter Handslaget har fått så pass många flickor och lag att avstånden har minskat lagen emellan. Sist men inte minst, så har många av föreningarna anordnat bandyskolor. Lag har sedan bildats av de äldsta flickorna. Bandy skolor kan således statuera exempel på hur kortsiktiga aktiviteter kan generera mer långsiktig verksamhet.

Flera av aktiviteterna som nämnts ovan kan således betraktas som både som kortsiktiga och långsiktiga satsningar. Frågan är dock i vilken utsträckning subventionerade medlemsavgifter, bidrag till resor och inköp av material kommer att få fortsatta effekter på sikt. Om föreningarna inte tycks göra några genomgripande förändringar av föreningen med avsikten att arbeta med jämställdhetsfrågor och förändra attityderna så att flick- och pojkbandyn behandlas likvärdigt

5.1.4 Handslagets betydelse

Handslaget får betydelse för flickorna då de i många föreningar tidigare inte har haft någon självklar plats. Flertalet av de föreningar vi har varit i kontakt med hade överhuvudtaget ingen flickverksamhet utan har först startat upp det nu med hjälp av Handslagsmedel. Många föreningar anser att Handslaget har skapat goda möjligheter för flickorna att bli en del av verksamheten. Att Handslaget haft betydelse för föreningarna är de eniga om. Att det dessutom har skett förändringar när gäller flickors möjligheter i verksamheten. Även om man fortsättningsvis inte kommer att erhålla några nya medel har det som ändå startats potential att fortsätta utveckla bandyn för flickor

Flicksatsningarna hade generellt sett inte kunnat genomföras på motsvarande sätt utan erhållande av Handslaget. Det har de facto ägt rum en ökning av antalet flickor inom bandyverksamheten, vilket borde gynna bandyn många synvinklar i framtiden. Det ökade antalet flickor i föreningarna runt om i landet, SBF:s vilja att satsa på flickorna samt Handslagets påverkan har medfört att flickorna stärkt sin position. Ett par av föreningarna har lyckats starta upp en fungerande flickverksamhet helt från noll.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Källor som finns i privat ägo.

1) *I författarens ägo*

Bandupptagning med utskrifter

Telefonsamtal med Lars Wennerholm

Tryckta källor

Annerstedt Claes – *Kvinnoidrottens utveckling i Sverige*, (Liber Förlag Malmö, 1983)

Argus Arne *Bandy-Jubel*, (Hedéns Grafiska Konsult: Linköping, 2005)

Bandyn Vill, Utbildningsmaterial från Svenska bandyförbundet

Bjerrum Nielsen Harriet & Rudberg Monica, *Historien om flickor och pojkar: könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*, (Lund: Studentlitteratur, 1991)

Ericsson Christina, *Genus i historisk forskning* (Lund, Studentlitteratur, 1993)

Ett år med Handslaget – 10 exempel (RF 2004)

Handslagets andra år, Sammanställning från RF och SISU idrottsutbildarna

Hirdman Yvonne, *Genus – om det stabila föränderliga former* (Liber AB, Malmö, 2004)

Olofsson Eva, *Har kvinnorna en sportlig chans? – Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*, (Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, 1989)

Patel Runa & Davidsson Bo *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, uppl. 2, (Lund: Studentlitteratur, 1994)

Redelius Karin, Auberger Georg & Bürger Bäckström Charlotta *Ung ledare sökes: En studie av Riksidrottsförbundets satsning på unga ledare*, (Tryck PrintCenter: Stockholm, 2004)

Riksidrottsförbundets jämställdhetsplan, SISU Idrottsutbildarna, Stockholm, 2005

Riksidrottsförbundets verksamhetsinriktning 2006-2007

Rosing Hans *Vetenskapens logiska grunder*, uppl. 11, (Schildts Förlags Ab: Lovisa, 1999)

Starrin Bengt & Svensson Per-Gunnar *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*, (Lund: Studentlitteratur, 1994)

Stukát Staffan, *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, (Lund: Studentlitteratur, 2005)

Svenska Bandyförbundets plan för Handslagssatsningen år 3-4

Svenska Bandyförbundets utvecklingsplan år 2-4

Westerberg Bengt, *Han, hon, den, det – Om genus och kön*, (Ekerlids Förlag, Lund 1998)

Elektroniska källor

<http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=112864> (2006-01-29)

<http://www.svenskbandy.se/t2.aspx?p=110262&x=1&a=145903> (2006-01-29)

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/14/71/3f48b859.pdf> (2006-01-31)

<http://www.rf.se/t3.asp?p=77127> (2006-01-29)

http://www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.doc (2006-01-20)

<http://www.rf.se/files/{C7E397FB-791A-4BCE-BC40-4A06836030E4}.pdf> 2006-06-26

http://sv.wikipedia.org/wiki/Grammatiskt_genus (2006-05-29)

VAD?

Ämnesord	Synonymer
Handslaget	
Flickbandy	
Bandy	
Idrott	Sport, Fysisk aktivitet
Genus	
Jämställdhet	Jämlikhet
Genusforskning	
Könsrollsfrågor	

VARFÖR?

Meningen var att hitta artiklar som kunde bidra med ny och relevant information. De ord vi har använt oss av har vi valt utifrån vårt syfte.

HUR?

Databas	Söksträng	Antal träffar
Libris	Handslaget	5
	Flickbandy	0
	Genus och idrott	27
	Jämställdhet och idrott	35
	Jämställdhet och bandy	0
	Bandy	70
Artikel sök	Handslaget	27
	Handslaget och bandy	0
	Jämställdhet och idrott	47
	Genusforskning och bandy	0
	Könsrollsfrågor och idrott	62
	Bandy	0
SPORT Quest	Gender and bandy	0
	Gender and sports	0

Stockholm den 1 februari 2006

Enkätundersökning av handslagets betydelse för flickor.

Med flickverksamhet menar vi all verksamhet som rör flickor upp till 18 år.

1. Vilken förening representerar du?
.....

2. Vilken funktion har du i din förening?
.....
.....
.....

3. Hur många flickor i lag eller bandyskola fanns i er förening innan handslaget år 2?
.....

4. Vilken typ av flickverksamhet bedrev ni i er förening innan handslaget år 2? Kryssa i ett eller flera alternativ.
  - Bandyskola blandat flickor och pojkar
  - Bandyskola endast för flickor
  - Rena flicklag
  - Flickor som spelar i pojklag
  - Annat.....

5. Hur många flickor finns i dagsläget i er förening? .....

6. Vilken typ av flickverksamhet bedriver ni i er förening idag? Kryssa i ett eller flera alternativ.
  - Bandyskola blandat flickor och pojkar
  - Bandyskola endast för flickor
  - Rena flicklag
  - Flickor som spelar i pojklag
  - Annat.....

Kommentera fråga 4 och 6:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Hur anser du att er förenings inställning är till flickverksamheten? Kryssa i ett alternativ.

- Mycket positiv
- Lite positiv
- Lite negativ
- Mycket negativ

Kommentera.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Vilken betydelse har handslaget haft för er flickverksamhet?

- Mycket stor
- Stor
- Liten
- Mycket liten
- Ingen alls

Kommentera:.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Genomfördes det som föreningen sökt pengar för i ansökan år 2? Kryssa i ett alternativ och skriv kommentarer på raderna sist i frågan.

Ja.

Beskriv noggrant vad föreningen genomförde:

Delvis.

Beskriv noggrant vad föreningen genomförde:

Av vilken anledning gjorde ni vissa förändringar?

Nej.

Beskriv noggrant vad föreningen genomförde:

Av vilken anledning gjorde ni förändringar?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10. Skulle ni ha genomfört samma satsning på flickorna utan handslaget?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Vilken betydelse anser ni att handslaget år 2 får för er förening på lång sikt?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. Om ni skulle söka handslaget idag hade ni då gjort på samma sätt?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

13. Övriga kommentarer:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tack för att ni tog er tid att svara!

Stockholm den 1 februari 2006

Enkätundersökning av handslagets betydelse för flickor.

Vi är två studenter som just nu skriver vår C-uppsats på Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Syftet är att ta reda på vad de bandyföreningar som har sökt handslagsmedel för att satsa på flickors bandyspel har genomfört med hjälp av handslagsmedlet och vad deras upplevelse är att det har resulterat i, vi är intresserade av att se om handslaget har skapat nya möjligheter. Vi har genom Svenska bandyförbundets handslagsgrupp fått ta del av ansökningarna och där sett att ni beviljats handslagsmedel år 2 för satsning på flickors bandyspel.

Vår önskan är att du som kontaktperson för din förening är med och bidrar till att skapa ett bra underlag för vår uppsats genom att svara på frågorna i enkäten så utförligt som möjligt. Vi har valt att begränsa oss till de föreningar som har fått handslagsmedel år 2 för att satsa på flickors bandyspel. Sammanlagt sänder vi ut enkäter till 31 föreningar och er medverkan är oerhört viktig! Metoden består även i att utifrån enkäterna välja ut en handfull handslagsansvariga som vi kommer att kontakta senare för en djupare intervju.

Resultatet av enkäten kommer att sammanställas i vår C-uppsats som kommer att läggas fram under våren, detta kommer också att vara en del i SBF:s uppföljning av handslaget. Informationen kommer självklart att behandlas anonymt, det kommer alltså inte att gå att utläsa i arbetet vem som har svarat vad, dock kommer man att kunna läsa vilka föreningar som deltagit i projektet.

Vi önskar att få svar på enkäten inom en vecka, alltså senast under vecka 7.
Vi tackar varmast för ert deltagande, det är ytterst värdefullt för oss!

Linnea
XXXX
XXXXX

Anna
XXXX
XXXXX

Stockholm den 23 februari 2006

Påminnelse för enkätundersökning av handslagets betydelse för flickor.

För några veckor sedan så skickade vi ut en enkät till dig som kontaktperson för din förenings ansökan till handslaget år 2. Vi har i dagsläget inte fått denna enkät tillbaka. Vi är mycket angelägna om att få in alla enkäter för att ha ett bredare underlag i vår sammanställning, så vi ber dig nu att ta dig tid att göra enkäten och sända den åter till oss. Vi bifogar enkät och missivbrev om du ej har det kvar.

För frågor ring eller skicka ett mail till:

Linnea
XXXX
XXXXX

Anna
XXXX
XXXXX

Sänd din enkät till:

Linnea Carlson
XXXX
XXXX

Tack för din medverkan!

Intervjumall föreningarna

Inledning

1. Berätta lite om din roll i föreningen.
2. Hur länge har ni bedrivit flickverksamhet?

Uppfattningar, erfarenheter och effekter av Handslaget

3. Beskriv din förening före och efter handslaget.
4. Vad hade ni för förväntningar på handslagsprojektet innan ni sökte? Vad ville ni få ut?
5. I vilken utsträckning har förväntningar uppfyllts? På vilket sätt?
6. Vad har medlen gått till?
7. Tror du att samma satsning hade genomförts om ni ej haft handslaget?
8. Har Handslaget inneburit några nya möjligheter för er förening? Vilka då?

Flickors villkor i föreningen

9. Det finns fem olika kriterier att söka handslagsmedel för, hur kommer det sig att ni valde att satsa på flickor?
10. Hur ser villkoren ut för flickor och pojkar i er förening idag? Är det jämställt mellan könen? Ges de samma möjligheter?
11. Hur tror du att flickverksamheten i er förening skulle se ut idag om ni inte fått handslagsmedel?

Svenskbandy

12. Hur anser du att föreningarnas inställning till flickverksamheten är, generellt sätt inom bandyn?
13. Vad tror du att det innebär för Svenskbandy att man satsar mer på flickorna?

Avslutning

14. Vad tror du händer med dessa påbörjade satsningar och projekt generellt inom bandyn efter fyra år?

Intervju med representant på SBF.

Inledning

15. Handslagsgruppen i SBF, hur jobbar ni?

Uppfattningar, erfarenheter och effekter av Handslaget

16. Hur satte man inom SBF kriterierna för vad handslagsmedel kunde sökas för? Har man valt att gå på RF:s riktlinjer eller hade man andra prioriteringsområden?

17. Vad hade man för förväntningar på projektet från SBF:s sida när man först fick reda på om handslaget? Har dessa förväntningar redan nu uppfyllts?

18. Vad har du för erfarenheter av handslagsprojektet så här långt? Har man stött på några problem svårigheter? Finns det något som har kommit upp (positivt eller negativt) som man inte hade förväntat sig?

Flickors villkor

19. Vilken är din personliga uppfattning att det mesta av pengarna för kriteriet ”flickbandy” har gått till?

20. Om handslagsmedlet ej hade funnits, hade då samma satsningar på ex flickbandyn genomförts tror du?

21. Hur anser du att föreningarnas inställning till flickverksamheten är, generellt sätt?

Svenskbandy

22. Hur ser villkoren ut för flickor och pojkar i svenskbandy ut idag? Är det jämställt mellan könen? Ges de samma möjligheter?

23. Vad tror du händer med dessa påbörjade satsningar och projektet efter fyra år?

24. Vad innebär detta för Svenskbandy?